

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 08. juni 2020

Deres ref: 20/796

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – GJENNOMGÅELSE AV NÆRMERE ANGITTE PROBLEMSTILLINGER OM INKASSOLOVEN

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 3. mars 2020 om gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven.

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen for sosialt vanskeligstilte grupper. Vi ønsker med dette å uttale oss om forslaget til endringene som foreslås.

Rettspolitisk forening stiller seg bak høringssvaret til Jussbuss. I tillegg har foreninga følgende merknader.

2. Generelt om forslaget

Inkasso kan være et nyttig verktøy for å sikre finansiell stabilitet ved at det finnes mekanismer som trer inn når skyldnere ikke betaler. Det er derimot et stort problem at den økte private gjeldsbyrden i samfunnet har ført til stor pågang hos inkassoselskapene, der inkassoselskapene kan ta seg uforholdsmessig godt betalt i inkassoprosessen, etter standardiserte satser, fastsatt av departementet.

Dette har ført til en rekke uheldige konsekvenser. En av konsekvensene er at selv om det gis ut forbrukslån som skyldner ikke betaler, lider ikke forbruksbankene tap, fordi inkassoselskaper med stor fortjeneste kan ta seg betalt for gebyrer og salærer, enten gjennom fremmedinnkreving eller ved å kjøpe kravet. Utviklingen burde ført til en strengere praksis hos bankene, men i stedet virker praksisen å gi den motsatte effekt: bankene tar liten risiko ved å yte kreditt, fordi inkassoselskapene med stor fortjeneste uansett er villige til å inndrive eller kjøpet kravet opp. Inkassoselskapenes virksomhet er igjen trygt innrettet fordi de får betalt etter standardiserte satser fastsatt av det offentlige.

Når inndrivelsesprosessene i stor grad har blitt automatisert, samtidig som salærene og gebyrene i liten grad har blitt justert, har det ført til at inkassoselskapene med stor margin tjener på inndrivelsesprosessene.¹ Med den konsekvensen at inndrivelse av antall småkrav som går til rettslig inndrivelse har økt drastisk.²

¹ <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/L0RwVQ/skyhoeye-overskudd-for-inkassoselskapene-hvert-aar?>

² <https://www.nettavisen.no/na24/inkassobransjen---vi-gjor-folk-til-slaver-for-bagateller/3423566139.html>

Dagens inkassolov har ført til en ubalanse mellom skyldnere og inkassoselskapene der det utad fremstår som at inkassoselskapenes hovedfokus er å maksimere sin profitt ved inndrivelse av store og små krav – ikke å få skyldner til å betale tilbake gjennom forholdsmessige sanksjoner. Det er høyst på tide å gjenopprette en rimelig balanse.

Norske husholdninger har meget høy gjeldsbelastning og begrensede finansielle buffere.³ Når koronaviruspandemien medfører rekordhøy arbeidsledighet vil gjeldsinnbetalinger bli misligholdt. Det haster derfor å få vedtatt endringer i inkassolovgivningen slik at skyldnere ikke blir rammet hardere enn de allerede blir ved å betale unødvendig høye kostnader under dagens lovgivning.

Rettspolitisk forening mener at arbeidsgruppen har gjort et grundig og godt arbeid. Vi støtter forslagene som arbeidsgruppen har fremlagt, og håper endringene trer i kraft raskest mulig. Samtidig ønsker vi å uttale oss om noen av forslagene.

3. Bemerkninger til de foreslåtte endringene

3.1. Ny gebyrmodell

Rettspolitisk forening er positiv til forslaget om ny gebyrmodell. Endringene legger til rette for at inkassoselskapene får betalt sine *faktiske inndrivelseskostnader*. På den måten blir kostnadsfordelingen mellom skyldner og inkassator forholdsmessig.

Kuttene i inndrivelseskostnadene inkassoselskapene kan kreve betalt er store. Rettspolitisk forening er av den oppfatningen at dette er en naturlig konsekvens av at inkassoselskapene har hatt kunstig høye inntekter over flere år. Rettspolitisk forening registrerer også at det er aktører i bransjen som tar til orde for at det er mulig å levere inkassotjenester selv med betydelige reduksjoner i gebyrer og salærer.⁴ Utvalget har dermed ikke gått for langt.

3.2. Plikt til å slå sammen krav

Rettspolitisk forening understreker viktigheten av atplikten til å slå sammen krav utvides og presiseres slik departementet har foreslått. Dette er viktig for å forhindre at skyldner betaler unødvendige kostnader, som igjen kan forhindre at skyldner kommer seg ut av gjeldsproblemene. En klargjøring av reglene vil også være positivt for inkassoselskapene som vil få tydeligere rammer å forholde seg til. I stedet for at inkassoselskapene må gjøre konkrete vurderinger med grunnlag i en uklar regel.

3.3. Delbetalinger

Rettspolitisk forening støttet forslaget om at delbetalinger først og fremst skal gå til dekning av hovedstolen og forfalte terminbeløp. Arbeidsgruppen legger på side 12 i rapporten til grunn at ”ofte har fordringshaverne og inkassoforetak avtalt at delbetalinger først skal dekke renter og inkassokostnader”. At fordringshaverne og inkassoforetakene bestemmer hvilken post skyldners delbetaling skal dekke viser at manglende regulering har ført til en praksis der skyldnere betaler unødvendige kostnader.

Utgangspunktet i norsk rett er at skyldner har uinnskrenket rett til å bestemme hvilke gjeldsposter delbetaling først skal dekke⁵. Når de aller fleste skyldnere ikke er klar over sine

³ Finansielt utsyn desember 2019 s. 2.

⁴ <https://www.dinside.no/okonomi/utvalg-vurderer-kutt-i-inkassogebyret/71955273>

⁵ jf. Krüger Pengekrav (1978) side. 221 og Rt. 1998 s. 198

rettigheter har fordringshavere og inkassoforetak sett sitt snitt til å la skyldners delbetalinger gå til nedbetaling av renter og inkassokostnader. Dette er kontraktsforhold der skyldner ofte har sammensatte gjeldsproblemer og fordringshaver er profesjonelle aktører (eksempelvis banker). En plikt til at delbetalinger skal dekke hovedstolen og forfalte terminbeløp vil derfor bøte på informasjonsasymetrien mellom skyldner og fordringshaver/inkassoselskapet slik at skyldner ikke betaler unødvendige kostnader.

3.4. God inkassoskikk

Dagens lov har tillatt inkassoselskapene å operere i en gråsoner der skyldner vanskelig kan angripe rettslig om kravet til god inkassoskikk har blitt brutt. For skyldners rettsstilling er det derfor av stor betydning at grensene for hva som er brudd på god inkassoskikk klarlegges. Rettspolitisk forening er derfor positiv til de foreslåtte endringene.

Eventuelle spørsmål kan rettes til styret i Rettspolitisk forening på e-post til styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen
For Rettspolitisk forening

Petter Dines Olsen